

Det är inte en katt! Det är en häst!

En studie om bildskapande i förskolan

It's not a cat! It's a horse!

A study about image forming in preschool

Louise Baaz

Fakultet: För humaniora och samhällsvetenskap

Ämne/Utbildningsprogram: Förskolläraryrket

Nivå/Högskolepoäng: Grundnivå, 15hp

Handledare: Cecilia Parsberg

Examinator: Getahun Yacob Abraham

Datum: 18 – 02 – 2019

© 2019 – Louise Baaz – (f. 1996)

Det är inte en katt! Det är en häst!

[It's not a cat! -it's a horse!]

Ett examensarbete inom ramen för lärarutbildningen vid
Karlstads universitet: Grundlärarprogrammet

<http://kau.se>

The author, Louise Baaz, has made an online version of this work available under a Creative Commons *Attribution-Noncommercial-Share Alike 3.0* License.

<http://diva-portal.org>

Creative Commons-licensen: <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/deed.sv>

Abstract

The purpose of this study is to contribute with more knowledge about the pedagogue's view of children's image forming. To explore this, I have chosen to use semistructured qualitative interviews as the method, in the study there has been 5 interviews performed. This study is based on Lev Vygotskijs socio-cultural perspective of learning. In my result I found that communication is a very large part of the interpretation of children's pictures and that image forming is supposed to be on the children's terms. The interviewed pedagogues pointed out that it is very important that you ask the child about what they have painted and not to have a preconceived thought.

Keywords: Interpretation of the children's pictures, Communication, Pre-school, Image forming & Socio-cultural perspective.

Sammanfattning

Syftet med denna studie är att bidra med kunskap om pedagogers syn på barns bildskapande i förskolan. För att undersöka detta har jag valt att använda mig av semistrukturerade kvalitativa intervjuer som metod, i studien har det gjorts 5 intervjuer med olika pedagoger. Denna studie utgår ifrån Lev Vygotskijs sociokulturella perspektiv på lärande. I mitt resultat fick jag fram att kommunikation är en stor del av tolkningen av barns bilder och att bildskapande ska ske på barnens villkor. De intervjuade pedagogerna påpekade i synnerlighet att det är viktigt att fråga barnet vad de målar och att inte ha en förutfattad mening.

Nyckelord: Tolkning/uppfattning, Kommunikation, Förskola, Bildskapande & Sociokulturellt perspektiv.

Innehållsförteckning

1	INLEDNING	1
1.1	SYFTE	2
1.2	FRÅGESTÄLLNING.....	2
2	LITTERATUR- OCH FORSKNINGSGENOMGÅNG	3
2.1	LITTERATURGENOMGÅNG.....	3
2.1.1	LÄROPLANEN	3
2.1.2	SKAPANDE I FÖRSKOLAN	4
2.2	FORSKNINGSGENOMGÅNG	6
2.2.1	DET SOCIALA SAMSPelet/KOMMUNIKATIONEN	6
2.2.2	BILDSKPANDE PÅ BARNENS VILLKOR	7
3	TEORI	9
3.1	SOCIOKULTURELLT PERSPEKTIV	9
4	METOD	11
4.1	DELTAGARE.....	11
4.2	DATAINSAMLINGSMETOD	11
4.3	GENOMFÖRANDE	12
4.4	DATABEARBETNING.....	13
4.5	RELIABILITET OCH VALIDITET	13
4.6	ETISKA ÖVERVÄGANDEN	13
5	RESULTAT.....	15
5.1	PEDAGOGERS TOLKNING OCH UPPFATTNING.....	15
5.1.1	EN DJUPARE TOLKNING	16
5.2	PEDAGOGERS KOMMUNIKATION	17
5.3	BILDSKAPANDE PÅ BARNES VILLKOR.....	18
6	DISKUSSION.....	21
6.1	RESULTATDISKUSSION.....	21
6.2	METODDISKUSSION.....	23
6.3	SLUTSATS	24
6.4	FÖRSLAG TILL VIDAREFORSKNING	25

REFERENSER

BILAGOR

1 INLEDNING

Denna studie handlar om pedagogers syn på bildskapande i förskolan, och syftet är att bidra med kunskap gällande detta. Idén till denna undersökning uppstod då jag under min VFU (verksamhetsförlagd utbildning) observerat hur pedagoger tolkat barns bilder. I dessa observationer uppmärksammade jag hur pedagoger, utan att kommunicera med barnen gjort ett antagande om vad bilden som barnet målat föreställt. De kommenterade då till exempel ”vilken fin katt du har målat”. Barnen som målat dessa bilderna reagerade när de hörde liknande kommentarer som dessa. Några av barnen rättade genast pedagogen i dennes tolkning genom att säga, till exempel ”Det är inte någon katt! Det är faktiskt en häst!”. Några andra valde att ignorera kommentaren, eller så inrättade de sig efter det som pedagogen sagt. Vid dessa fall hörde jag hur barnen berättade för sin kompis hur de hade målat en häst, sedan när pedagogen kommenterat bilden ändrade de sig och sa att det är en katt. Detta fenomen gjorde mig väldigt nyfiken, och det gjorde att jag ville lära mig mer om det. Jag vill ta reda på hur pedagoger gör när de tolkar barnens bilder. Om de har några strategier eller liknande som de använder sig av när de tolkar barnens bilder. Jag vill dessutom veta om det finns forskning kring betydelsen av kommunikation mellan pedagogen och barnet i sådana situationer, samt hur det sociala samspelet skulle kunna bli bättre. Jag anser att denna studien är relevant för de som arbetar inom förskoleverksamheten då bildskapande är en stor del av den kommunikation som sker mellan pedagoger och barn.

I läroplanen för förskolan lpfö98 (Skolverket, 2016) står det om hur förskolan ska sträva efter att barnen får möjlighet att utveckla sin förmåga att skapa och använda bild som en uttrycksform. Vidare står det om hur arbetslaget ska ge barnen möjlighet att genom bland annat bild ”utveckla sin förmåga att kommunicera, dokumentera och förmedla upplevelser, erfarenheter, idéer och tankegångar” (Skolverket, 2016, s. 11).

1.1 Syfte

Syftet med denna studie är att bidra med kunskap om pedagogers syn på barns bildskapande i förskolan.

1.2 Frågeställning

För att fördjupa och tydligare beskriva syftet med studien har följande frågeställningar valts.

- Hur beskriver pedagoger sina tolkningar på barns bilder?
- Hur beskriver pedagoger sin kommunikation med barnen om deras bilder?
- Hur beskriver pedagoger sin syn på barns bildskapande?

2 LITTERATUR- OCH FORSKNINGSGENOMGÅNG

Under denna rubrik kommer jag att presentera den litteratur och den forskning som lyfter fram bildskapande i förskolan. Kapitlet är uppdelat i två delar, den första delen *litteraturgenomgång* och den andra delen *forskningsöversikt*.

2.1 Litteraturgenomgång

Denna del innehåller det som tas upp i redan befintlig litteratur gällande bildskapande i förskolan. Här ingår även det som uppdragas i förskolans läroplan, dels det som står i den aktiva planen *Lpfö98* och dels det som står i den som ska komma att bli aktiv *Lpfö18*.

2.1.1 Läroplanen

I den läroplan som förskolan arbetar utefter *Lpfö98* (Skolverket, 2016) har varken estetiken eller bilden någon särskilt stor plats. Detta gäller även för den läroplan som senare kommer att bli aktuell för förskolan *Lpfö18* (Skolverket, 2018). I den nya läroplanen för förskolan som kommer att träda i kraft den 1 juli år 2019, står det vad de estetiska uttrycksformerna innebär. Där beskrivs ”bild, form, drama, rörelse, sång, musik och dans” (Skolverket, 2018, s. 9) som estetiska uttrycksformer. Vidare i denna läroplan kan man läsa om hur förskolan ska sträva efter att alla barn få möjlighet till att använda bland annat bild som en uttrycksform. De ska också få möjligheten att utveckla sin förmåga att skapa genom att använda sig av till exempel bild (Skolverket, 2018). I den läroplan som är aktiv för förskolan just nu *Lpfö98* (skolverket, 2016), går det inte att läsa lika utförligt om estetiken i förskolan. I denna läroplan har man istället skrivit om estetik som en helhet och inte gått in på några detaljer. Gällande de estetiska aspekterna, kan man läsa om hur förskolan ska sträva efter att barnen får förtroende till sin egen förmåga, att bilda sig från olika perspektiv som bland annat estetiska. Vidare kan man även läsa om arbetslagets uppgift att de ska ”ge barn möjlighet att utveckla sin förmåga att kommunicera, dokumentera och förmedla upplevelser, erfarenheter, idéer och tankegångar med hjälp av ord, konkret material och bild samt estetiska och andra uttrycksformer” (Skolverket, 2016, s. 11).

I läroplanen för förskolan *Lpfö98* (Skolverket, 2016) kan man läsa om de uppdrag som förskolan har blivit tilldelade. Bland annat ska förskolan verka för att alla barn ska ges möjligheten att utveckla sin förmåga att använda bild som en uttrycksform och att skapa. I läroplanen kan man också läsa

om arbetslagets uppgift som är att ge alla barnen möjlighet att ”utveckla sin förmåga att kommunicera, dokumentera och förmedla upplevelser, erfarenheter, idéer och tankegångar” (Skolverket, 2016, s. 11) genom bland annat bild. Som jag tidigare nämnt i texten, kommer dessa mål att i den nya läroplanen för förskolan *Lpfö18* (Skolverket, 2018) att utvecklas. Man har till exempel i denna läroplan valt att förtydliga vad man menar med *de estetiska ämnena* genom att rada upp dem. I den nya läroplanen tolkar jag att det kommer att vara tydligare vad det är som ska göras, tidigare var detta en mycket större tolkningsfråga. Jag tolkar detta som att det kommer att underlätta för de som är verksamma inom förskoleverksamheten. Denna förändring kräver att pedagoger ändrar sitt förhållningssätt gällande de estetiska ämnena och uttrycksformerna.

2.1.2 Skapande i förskolan

I förskolans värld kan ordet skapa används till mycket, det kan till exempel innefatta att barnen byggt, konstruerat eller målat något. Enligt Svenska Akademiens ordlista beskrivs ordet *skapa* som att ”få något nytt ofta konstnärligt att upp-stå” (Svenska Akademien, 2015).

Granberg beskriver i sin bok *Småbarns bild- och formskapande* (2001) vad hon anser är skapande. Hon beskriver det som att barnen är i ett konstant skapande genom till exempel leken. I leken kan de bilda ljud som sedan kan få dem att forma dans, genom rolleken kan det ges liv åt karaktärer och genom att leka med färgen kan de skapa konst. ”Under leken kan barns tal vara både poesi och musik, skapandet kan resultera i konstverk eller rent arkitektonisk rekvisita, deras agerande kan liknas vid skådespeleri eller dans” (Granberg, 2001, s. 13). Granberg (2001) beskriver att barnen kontinuerligt förflyttar sig mellan de olika uttrycksformerna genom leken. Det är också i leken som barnen får möjlighet att utveckla sin verbala förmåga och sin fantasi. Detta utgör den grund för vilket bland annat teater, sagor och berättande bygger på. Granberg menar då att ”det är genom leken barn lär sig både att uppleva andras skapande och att själva uttrycka sig i skapande verksamheter” (Granberg, 2001, s. 14)

I boken *Bildskapande i förskola och skola* (Bendroth Karlsson, 1998) kan man läsa om Malcolm Ross. I boken beskrivs Ross tanke om att leken och den estetiska verksamheten skapar varandras förutsättningar. Ross anser att miljön som barnen befinner sig i måste vara tillåtande och lekfull, för att de ska våga ge sig in i en kreativ process och på så sätt bli skapande. Han menar också att det är viktigt att det som barnet skapat genom en estetisk aktivitet, inte ska kritiseras eller dömas utifrån någon annans perspektiv än barnets egna. Leken beskrivs som ett sorts verktyg för barnen som de kan använda för

att upptäcka material och praktiska tillvägagångssätt. Bendroth Karlson (1998) beskriver fyra olika former av skapande, var av två består av guidning och de andra två består av styrning. Gällande de två formerna av guidning så beskrivs det att dessa existerar i olika grader, svag och stark. De två andra formerna som består av styrning graderas från mjuk till hård. För att förtydliga detta samband mellan de olika formerna har Bendroth Karlson (1998, s. 42) ritat upp en figur (figur 1). I den hårt styrda formen av skapande är det aktiviteter som är planerade av pedagogerna som representeras. I dessa aktiviteter har ofta pedagogen ett bestämt syfte med aktiviteten, de har också ofta planerat för vilket material som ska användas. I en sådan aktivitet finns det inte mycket utrymme för ett så kallat "fritt skapande". Bendroth Karlson (1998) menar att det fria skapandet istället får sin plats i den form av skapande som är mjukt styrande.

Figur 1: Guidning och styrning

Även Pramling Samuelsson, Asplund Carlsson, Olsson, Pramling & Wallerstedt (2008) skriver om skapandet. De skriver om hur de tidigare som pedagoger i förskolan samlade material som andra ansåg vara utan värde. Det material som de kunde samla in var till exempel små brädbitar, toarullar, kartonger och liknande materiel. Det var utifrån detta material som barnen förväntades att få utlopp för sina skapande krafter. De anser att då barnen skapar fritt att det som de skapar kommer utifrån deras egna upplevelser och erfarenheter. Detta kan ses som en motsats från det att de får något att existera genom att återskapa den traditionella kulturen eller när de försöker att avbilda det som redan finns.

Steinkjer (2006) anser att det estetiska skapandet har sin plats i förskolan just för att estetiken, humorn och leken har sina gemensamma drag som är viktiga dimensioner. Genom att pedagogen genererar situationer och upplevelser för barnen, där de kan komma i kontakt med de estetiska elementen skapas det estetiska erfarenheter hos dem. På så sätt skapar de kontakt ifrån vilket de kan utveckla en medvetenhet om deras egna lekfullhet. Detta anser

Steinkjer (2006) är ett sätt för barnets förhållningssätt att få kontakt med den upplevande och skapande grund som existerar inuti dem.

2.2 Forskningsgenomgång

I denna del kommer jag att presentera de avhandlingar och den artikel som jag har använt mig av i denna studien. Den första avhandlingen är *Barns estetiska läroprocesser* av Häikiö (2007), den andra är *Bildskapande – en del av förskolebarns kamratkulturer* av Änggård (2005) och artikeln är *Förskolebarns bildaktiviteter utmanar vuxenvärlden* som också är skriven av Änggård (2006).

2.2.1 Det sociala samspelet/kommunikationen

I Häikiös avhandling *Barns estetiska läroprocesser* (2007) skriver hon om den kommunikation och dialog som uppstår mellan pedagogen och barnet. Hon menar att som en del i det demokratiska förhållningssättet hos pedagogen ingår dialogen som en konstruerande del. Detta reflekteras i ett barncentrerat arbetsätt där det läggs stor vikt vid pedagogens förmåga till att lyssna in barnet och dennes egna självreflektion kring sin roll. Häikiö (2007) beskriver det barncentrerade arbetssättet som att verksamheten strävar mot att utgå ifrån barnens tankar och idéer. Vidare beskriver hon även att miljön kan påverka kommunikationen mellan individerna genom att agera som den tredje pedagogen. Kommunikationen ses i dessa fall som det centrala och miljön ses som ett sorts verktyg för att kunna frigöra den energiska dialogen mellan alla individer. Rummet ska förlösa kreativiteten hos barnen samtidigt som det också ska inbringa en trygghet för dem. Ett exempel på ett sådant rum skulle kunna vara en ateljé, i det rummet stöds barnet i sin utveckling, kommunikation och lärande genom sitt skapande. Häikiö (2007) skriver om hur kärnan i dialogen är interaktion och hur det är genom den som det sker ett samspel mellan två olika parter som båda ger och tar. Det finns olika sätt att skapa en dialog på, den behöver inte alltid innebära att båda parterna använder sig av den verbala kommunikationen. Genom att rita teckningar och målningar kan barn förmedla deras tankar och känslor. Som en alternativ kommunikationsform kan de använda sig av bildspråket. Häikiö (2007) beskriver hur barnen kan ta hjälp av bildspråket och använda det som ett verktyg för att bearbeta olika erfarenheter och upplevelser. De kan även använda detta verktyg för att tolka och skapa sig en uppfattning av olika sociala sammanhang och identiteter. Hon menar att de yngre barnen kan sammanfoga den bild- och språkliga processen för att på så sätt skapa en sig en enhet i den kunskapsskapande processen.

Änggård (2005) tar i sin avhandling upp om den dialog som barn har med varandra i en bildaktivitet, när de sitter tillsammans och målar. Hon

menar att bildskapande i förskolan är en social aktivitet som för det mesta sker i samspel med andra. Denna kontakt är mycket relevant för skapandet av bilder i förskolan. Men det väsentliga för bildskapandet är inte samspelet mellan barnen. Hon menar på att det i själva bildaktiviteten finns andra dimensioner där samspelet sker. Med detta vill hon säga att båda barnen inte behöver ingå i en bildaktivitet för att det ska finnas ett samspel mellan dem. I sina observationer upptäckte hon hur barnen ofta målade liknande bilder och att de även kunde kopiera varandra. Detta anser hon kan beskrivas som ett kollektivt bildsamtal och genom detta bildsamtal skapas det en social funktion. Änggård (2005) menar att genom de bilder man målar visar man upp för andra vilka man vill tillhöra. Barn som gör samma eller liknande saker vill oftast vara tillsammans. Vidare skriver Änggård (2005) om hur bildskapande har olika sociala dimensioner. Hon menar att både ord och bilder har en mottagare och en avsändare, språk och andra teckensystem är något som sker i det sociala samspelet mellan individer. Exempel på mänskliga teckensystem är bilder, barn kommer i kontakt med många bilder av olika slag. Det kan till exempel vara bilder från andra barn, personal eller bilder från böcker. Änggård (2006) tar även upp i sin artikel *Förskolebarns bildaktivitet utmanar vuxenvärlden* hur barn genom bildskapande kan skapa en socialsituation. Hon menar att genom skapandet av dessa bilder bildas det en gemenskap mellan barnen, deras deltagande i bildsamtalen har också en social funktion. Genom bilderna förmedlar barnen vem och vilka de vill ha en samhörighet med.

2.2.2 Bildskapande på barnens villkor

Änggård (2006) anser att när bildskapande sker i en större skala och på initiativ av barnen kan detta ses som ett kollektivt bildsamtal. I dessa bildsamtal är det barnens val att skapa bilder med liknande stil, innehåll och konstruktion. De kan även vid tillfällena kopiera varandras målningar. Hon menar även att barnen målar sådant som kan ses som trender som kan uppstå på förskolan. ”Bilderna är i direkt eller indirekt mening svar på andra barns bilder och de är riktade till andra barn” (Änggård, 2006, s. 41). Änggård (2006) tar också upp hur barnen reproducerar bilder med vuxnas bildgenrer, detta kan handla om när barnen återanvänder gamla dokument som pedagogerna använt. De kan då använda dessa i leken genom att till exempel göra dem till kartor eller så används de för låtsasskrivande, detta som en del i deras fantasilek. Änggård (2006) menar att barnen omtolkar de vuxnas bildgenrer för att de ska kunna nyttja dessa för att skapa nya syften med koppling till deras kamratkulturer.

I Änggårds avhandling *Bildskapande: en del av förskolans kamratkulturer* (2005) skriver hon om hur barnen strävar i deras bildskapande mot formfulländning. Hon beskriver hur barnen ses som individer i ett förstadium

till att bli vuxna, det gör att barnen strävar efter att ses som stora. Att skapa bilder och måla kräver en viss motorisk kunskap, detta är något som barnen måste bemästra över tid. Änggård (2005) menar att detta i kombination med att bilderna som barnen producerar är synliga för andra kritisera, gör att de strävar efter att skapa ”fina” bilder. För att öva sina färdigheter övar de ofta samma motiv flera gånger. De kan även använda sig av målarböcker och att studera andra barn som kommit längre i denna utveckling.

I denna avhandling presenterar Änggård (2005) även hur hon i sitt forskningsarbete kom fram till bland annat hur barns respektive vuxnas perspektiv på bildskapande ser olika ut. Målningar som pedagoger ansåg vara relevanta och viktiga fick inte samma gensvar hos barnen. Det samma gällde när barnen visade vilka målningar som de ansåg vara betydande. Änggård (2005) menar att när pedagogerna hade planerat en bildaktivitet var det oftast för att barnen skulle lära sig något nytt och bearbeta en upplevelse eller händelse. I dessa aktiviteter gick bildskapandet ut på att barnen skulle måla ett visst motiv från till exempel ett studiebesök. Men när barnen själva målade spontant valde de hellre att måla sina egna hus, människor eller fantasifigurer. För dem i den kontexten är det viktiga att framställa en intressant bild och inte ett specifikt motiv (Änggård, 2005).

3 TEORI

I boken *Handbok i kvalitativ analys* som Fejes & Thornberg skrivit (2015) tas det upp hur valet av teorier bottnar i den forskningsfråga som man valt att använda sig av. Där använder de begreppet *glasögon* för att beskriva det verktyg som teorin är och hur detta ska användas. De menar också att teorin och dess glasögon avgör hur du som forskare kommer att tolka din forskning (Fejes & Thornberg, 2015).

Jag har valt att i denna studie använda mig av Lev Vygotskijs sociokulturella perspektiv för att jag anser att det hänger ihop med studiens syfte som är, att bidra med mer kunskap om pedagogers tolkning av barns bilder och hur pedagoger kan kommunicera med barn om deras bilder. Teorin utgår ifrån att barnen lär och utvecklas i samspel med andra barn och eller andra vuxna, så som Phillips och Soltis (2014) beskriver det i sin bok *Perspektiv på lärande*. Som nämnts tidigare så ses bildskapande som en social situation där det pågår ett samspel mellan barnen. Denna faktor gör att jag anser att det sociokulturella perspektivet är relevant och lämpligt i förhållande till min studie.

3.1 Sociokulturellt perspektiv

Säljö (2015) tar upp en av Vygotskijs förutsättningar för det sociokulturella perspektivet, denna är att barnen skapas i samverkan med deras omvärld. Genom den kan de utveckla världen, språket, sig själva och deras identiteter. Säljö (2015) menar att när ett barn kommer till världen så föds det i en värld som är i ständig *kommunikation* med omgivningen. Denna kommunikation upprätthålls genom skratt, beröring, ögonkontakt, talat språk men även andra former. Det är genom dessa som barnet blir en del i det sociala sammanhanget, genom att de tar del av de regler, normer, värderingar och kunskaper. Säljö (2015) menar också att barn föds in i ytterligare en värld, den materiella. Han menar att barnen redan i tidiga åldrar kommer i kontakt med materiella ting som är anpassade för dem det kan till exempel handla om leksaker. Dessa kommer barnen att samspela med och så småningom vänja sig vid och ta för givet. Enligt Säljö (2015) så börjar barnen redan från födseln att rikta in sig mot att kommunicera och samspela med andra individer i deras närvaro. Han menar att människan lär sig saker genom att interagera med andra och genom att observera hur de andra svarar och reagerar på kommunikativa ansatser. En viktig aspekt som Säljö (2015) också tar upp är den om vad som faktiskt gör oss till de sociala varelser som vi anses att vara. Han menar att det är vår förmåga att läsa av andra individer och vår förmåga att sätta oss in i andras synsätt medan

vi samspelar som skapar det sociala i oss. Det är på grund av att vi är kapabla till att upprätta och upprätthålla *intersubjektivitet* med de individer som finns i vår omgivning som gör att vi kan dela förståelse och på så sätt lära av varandra. Barnet blir mer och mer aktiv i sitt upptäckande och utforskande av sin omvärld allt eftersom barnet blir äldre. Detta gäller även för människor som finns runt dem, detta gör att de kan skapa allt mer komplexa samspel. Säljö (2015) poängterar en viktig aspekt gällande detta, det ska inte återge en bild där barnet blir influerat av dess kultur eller omgivning. ”Vygotskij menade det starkare än så: hans poäng är snarare att vi blir till som tänkande varelser genom att delta i kommunikation och bekanta oss med språk, tänkande, idéer och praktiker” (Säljö, 2015, s. 95). Vidare skriver Säljö (2015) om hur viktigt det är att de erfarenheter och kunskaper som uppstår mellan individerna i kommunikation görs synliga. Genom detta görs det möjligt för andra att ta del utav den och lära sig. Han menar att det är genom olika former av kommunikation som individer kan anamma och lära sig.

En central struktur rörande hur man ser på lärande som Säljö (2015) tar upp är de förmågor som människan besitter (de intellektuella, fysiska och sociala) inte avgör av de biologiska förutsättningarna, individen kan utvecklas och således börja att använda *redskap* och det har en betydande faktor. När vi gör något fysiskt så kan vi använda oss av *fysiska redskap*, eller *fysiska artefakter*. När vi målar kan dessa fysiska artefakter vara en pensel, färg, papper, staffli och andra saker som hjälper oss när vi ska göra något. Inom detta perspektiv ses dessa redskap som att de *medierar* med våra handlingar, att de är *instrument* som vi är beroende av. Säljö (2015) anser att då vi lärt oss att bemästra de fysiska artefakterna som medierande instrument kan åstadkomma sådant som inte tidigare var möjligt. Likt en konstnär som använder sig av olika penslar för att skapa ett mästerverk.

Människor är i ständig rörelse framåt för att vinna sig nya sätt att förstå sin omvärld. I nya situationer brukar vi den erfarenhet och kunskap som vi erövrat, detta ger oss vissa färdigheter. Det är också dessa resurser som vi använder när vi försöker att vinna ny kunskap i samspel med andra. Detta ses som den utgångspunkten av vilken Vygotskijs välkända begrep: *proximal utvecklingszon* vilar. Idén för detta är att individer förvärvar somliga färdigheter och kunskaper och genom dessa kan även andra kunskaper och färdigheter vinnas. Denna proximala utvecklingszonen anger det mellanrum från vilket det som barnet kan klara på egen hand och det som barnet kan klara med hjälp och stöttning av någon annan. Detta beskriver Säljö i sitt kapitel i *Boken om pedagogerna* (2011). I denna studie diskuteras den proximala utvecklingszonen genom den kommunikation som uppstår mellan pedagogen och barnet inom bildaktiviteten.

4 METOD

Emilsson (2014) skriver i boken *Förskollärarens metoder och vetenskapsteori* om hur valet av metod har en följd, för vad som synliggörs i resultatet av undersökningen men också för vad man kommer att upptäcka. Jag har valt kvalitativa intervjuer som metod för insamlande av data.

4.1 Deltagare

I denna studie har alla deltagare avidentifierats och jag kommer att referera till dem som pedagog 1, 2, 3 och 4. Pedagog 1 och 2 är båda verksamma på samma förskola men på olika åldersindelade avdelningar. Detta gjorde att jag vill utföra en intervju på varje avdelning för att se om de arbetade lika och hade samma synsätt på hela förskolan. *Pedagog 1* är utbildad förskollärare och har varit verksam inom verksamheten i 38 år och arbetar för närvarande på den avdelningen med barn i åldrarna 1–3 år. *Pedagog 2* är för närvarande verksam på den avdelning där barnen är 3–6 år gamla, hon har arbetat inom verksamheten i 34 år och är utbildad förskollärare. *Pedagog 3* är utbildad barnskötare och har varit verksam inom verksamheten i 3,5 år. Hon arbetar på flera avdelningar med barn 1–3 och 3–6 år. *Pedagog 4* har varit verksam inom verksamheten i 2 år och är för närvarande under utbildning till förskollärare. Hon arbetar för tillfället på en avdelning med barn i åldrarna 1–6.

Alla deltagare intervjuades en gång och vid alla dessa tillfällen använde jag mig av en ljudupptagning. Detta gjorde att jag endast behövde ställa mina frågor vid ett tillfälle, eftersom det som jag eventuellt missat att anteckna under intervjun fanns i ljudupptagningen.

4.2 Datainsamlingsmetod

Christofferson och Johannessen (2015) anser att intervjuer är en god metod om forskaren vill ge informanten möjlighet att utveckla sina svar på de frågor som forskaren har. De menar också att genom att använda sig av intervjuer kan forskaren be informanten att återberätta en situation. Detta kan vara till stor hjälp om man i sin studie vill ta reda på hur någon uppfattar en situation utifrån dennes perspektiv. Christofferson och Johannessen (2015) poängterar att detta inte skulle var möjligt i samma utsträckning genom någon annan metod. Genom att använda intervju som datainsamlingsmetod kan även forskaren specificera frågorna så att de passar för varje individ som intervjuas.

Eftersom jag ville undersöka hur pedagogerna uppfattade barnens bilder och hur de kommunicerar med dem om deras bilder, ansåg jag att den metod jag

skulle använda för att samla in data var intervjuer. Som jag nämnt tidigare använde jag mig av ljudupptagning för att jag skulle kunna fokusera mer på samtalet med pedagogen istället för att bara anteckna. Dessutom kunde ljudupptagningen fånga det som jag inte uppfattade i stunden och inte heller skrev i mina anteckningar. Löfgren (2014) skriver om vikten av att lyssna när man intervjuar någon. Han tar också upp hur utrustning så som ljudupptagning kan ha en positiv inverkan på intervjun. Genom att den ger forskaren större frihet att delta i samtalet, blir det ett bättre flöde i konversationen. En viktig aspekt som man då måste tänka på när man använder en sådan utrustning är att se till att utrustningen är väl förberedd (Löfgren, 2014). Utrustningen ska vara ett hjälpmedel i intervjun, är man då inte väl förberedd genom att till exempel se till att det finns tillräckligt med batteri för att vara under hela intervjun så kan det istället bli ett hinder.

Jag har valt att i min insamling av data använda mig av kvalitativa semistrukturerade intervjuer. Inför intervjuerna skapade jag ett dokument med de frågor jag hade att ställa i mina intervjuer (**se bilaga 2**). Christoffersen och Johannessen beskriver semistrukturerade intervjuer som en intervju där forskaren använder sig utav en intervjuguide. Det kan då handla om att forskaren har med sig nerskrivna frågor med till intervjun och låter dessa på så sätt styra samtalet, men dessa frågor är fortfarande öppna. Med det menar Christoffersen Och Johannesen (2015) att det inte finns något förutbestämt svar på de frågor som ställs. Det är informantens tolkning av frågorna som visar sig i deras svar, men forskaren ställer samma frågor till alla den intervjuar.

4.3 Genomförande

För att påbörja datainsamlingen kontaktades den aktuella förskolechefen för att få dennes godkännande och samtycke inför intervjuerna med pedagogerna. I samband med kontaktandet av förskolechefen skrevs ett samtyckes/informationsbrev (**se bilaga 1**) som bifogades i mejlkontakten med hen. Förskolechefen hjälpte till med att dela ut samtyckesbrev/informationsbrev via den interna mejlen som kommunen använder sig av. På så sätt spreds informationen och förfrågan om deltagande ut till pedagogerna på förskolorna. Därefter upprättade jag en kontakt med de pedagoger som var villiga att delta i studien därefter planerades tid och datum för intervjuerna. Vid intervjuens tillfälle så förklarade jag meningen med att ha en ljudupptagning vid intervjun, sedan utgick intervjun ifrån de förskrivna frågorna (**se bilaga 2**). I tillägg till ljudupptagningen gjorde jag även anteckningar kontinuerligt av respondentens svar. Efter intervjuens slut tackade jag deltagarna deltagandet och det klargjordes att de skulle få tillgång till studien efter det att den blivit godkänd och publicerad.

4.4 Databearbetning

Av det datamaterialet som samlades in under mina intervjuer har jag gjort en analys. Denna analys har genomförts med ett så kallad kodning. Detta är ett sätt att kategorisera in all data in i olika kategorier (Fejes & Thornberg, 2015). Analysen inledes med att jag lyssnade igenom mina intervjuer och skrev ner all som sas därefter läste igenom mitt transkriberingsmaterial för att få en överskådlig uppfattning det som uppdragats under intervjuerna. Därefter delades materialet in med hjälp av färgmarkeringar in i de koder som skapades utefter datainnehållet. Den första koden: *Pedagogers tolkning och uppfattning*, innehåller även en underrubrik *En djupare tolkning*, där samlades den data som tillhörde kategorin tolkning men som hade en djupare aspekt. Jag skapade även en kategori för den data som gällde den kommunikativa delen av mitt arbete: *Pedagogers kommunikation*. Den sista kategorin som skapades var *Skapande på barnens villkor*, det blev tydligt när jag gick igenom all data att denna aspekt på bildskapande ansågs vara viktig.

4.5 Reliabilitet och validitet

När studien nått den punkt då det är dags för forskaren att utföra sin datainsamling, är det viktigt att denne skaffar tillräckligt med data och är noggrann. Genom att göra detta skapar forskaren en bild vilket från denne sedan kan dra sina slutsatser gällande studien, detta menar Roos (2014) är *reliabilitet*. Som jag tidigare nämnt så gjordes det en ljudupptagning av alla intervjuerna, för att säkra noggrannhet vid genomgång av insamlade data. Genom ljudupptagningen kunde jag gå tillbaka och lyssna på hela intervjun igen. På så sätt kunde jag enkelt öka tillförlitligheten gällande mina intervjuer. I mina intervjuer utgick jag även ifrån min intervjuguide där jag hade alla frågor som skulle ställas till pedagogerna. Genom att följa min guide så blev alla intervjuer lika i förhållande till min roll i varje intervju. I denna studien genomförde jag fyra stycken intervjuer med pedagoger som är verksamma i förskolan, varje intervju tog cirka 30 min var. Detta anser jag gav mig en god grund att jobba med i arbetet. Roos (2014) beskriver *validitet* som att använda de metoder, ord, frågor och andra sätt som är lämpliga för att få en förståelse för den kunskap man försöker att förvärva. Jag anser att denna studie har en god validitet eftersom jag har fått svar på de frågor som jag ställt.

4.6 Etiska överväganden

Gällande etiska överväganden så skriver Löfdahl (2014) om detta i boken *Förskollärarens metod och vetenskapsteori*. Hon beskriver hur det är forskarens

plikt att känna till de principer som gäller innan, under och efter genomförandet av studien. Den princip som ska tillgodoses innan arbetet är den gällande *informationskrav* och *samtyckeskrav*. Med detta menas att alla de som ska delta i studien måste få information gällande den och att de har möjlighet att närsomhelst avbryta sitt deltagande. Deltagarna måste också ge sitt samtycke till sitt deltagande i studien. För att jag skulle kunna genomföra mina intervjuer krävdes det att jag hade deltagarnas *informerade samtycke*. Med detta menas det att deltagarna har förstått den information som jag delgivit dem och att de efter det samtycker till att delta i studien. Jag valde att sammanfoga mitt informationsbrev och min samtyckesblankett i ett och samma dokument (se bilaga 1). Löfdahl (2014) lyfter också vikten av att innan man tar kontakt med pedagogerna på förskolan, tar kontakt med förskolechefen. Den princip som ska tillgodoses under arbetet gällande de etiska övervägandena är *nyttjandekravet*. Denna princip innefattar att den data som samlas in endast ska användas till den rådande studien. Efter det att studien är fullbordad och publicerad ska all insamlad data förstöras, för att också tillgodose den tredje principen som råder under och efter det att studien är klar, *konfidentialitetskravet*. Det är under denna princip som forskaren ska ansvara för att andra inte ska känna till identiteten på vare sig deltagare eller förskolor (Löfdahl, 2014). I min studie har jag avidentifierat alla deltagare och förskolor. För att särskilja de olika deltagarna åt har jag ersatt deras namn mot beteckningen Pedagog 1, 2, 3 och 4. Gällande nyttjandekravet så kommer jag att i enlighet med detta att förstöra all den data jag samlat in efter det att studien är klar och blivit publicerad i Diva portal. Eftersom jag valt att använda mig av ljudupptagning i min studie är det extra viktigt att dessa, tillsammans med de anteckningar som jag gjorde under intervjuerna förstörs.

Vetenskapsrådet (2017) skriver att forskarna i dagens samhälle har en viktig roll och att det därför ställs stora förväntningar på dem, på grund av detta läggs det även ett stort fokus vid dem. De menar också att forskarna framför allt har ett ansvar till alla de som deltar i och även de som indirekt påverkas av undersökning. I och med detta så förväntas det att forskaren gör sitt allra bästa för att forskningen ska genomföras med hög kvalitet. Detta är min första forskning jag gjort, men jag har hela tiden strävat efter att den ska bli så bra som möjligt och att den ska bli av så hög kvalitet som möjligt

5 RESULTAT

I detta kapitel kommer jag att presentera och analysera mitt resultat. Resultatet kommer att presenteras i tre olika grundtankar. Den första *pedagogers tolkning och uppfattning* (5.1), den andra *pedagogers kommunikation* (5.2) och den tredje *bildskapande på barns villkor* (5.3).

Jag väljer här att upprepa mitt syfte och mina frågeställningar. Syftet med denna studie är att bidra med kunskap om pedagogers syn på barns bildskapande i förskolan. För att fördjupa och tydligare beskriva syftet med studien har följande frågeställningar valts.

- Hur beskriver pedagoger sina tolkningar på barns bilder?
- Hur beskriver pedagoger sin kommunikation med barnen om deras bilder?
- Hur beskriver pedagoger sin syn på barns bildskapande?

5.1 Pedagogers tolkning och uppfattning

En aspekt som alla pedagogerna nämner under intervjuerna är vikten av att inte gå in i en situation där barn sitter och målar med en förutfattad mening om deras bilder, att man inte lägger orden i munnen på dem. Att som pedagog ha ett öppet sinne där man är öppen för andra synvinklar och tankar. Genom att ha ett öppet sinne riskerar man inte att påverka barnen vare sig positivt eller negativt. Samtidigt så beskriver de att det är viktigt att pedagogerna själva inte ställer några krav på de bilderna som barnen producerar. De vill istället förmedla en känsla över att det som barnet skapat är bra. Pedagog 4 tar upp hur man som pedagog lätt kan få ett sorts tunnelseende gällande tolkningen av barnens bilder. Hon menar att barnen inspireras av många olika saker som till exempel tv-spel, filmer och annat. Om man som pedagog inte då är medveten om vad som är aktuellt i barnens värld kan få svårt att tolka och förstå det som barnen målar. Det tas även upp av samtliga pedagoger att det trots allt är svårt att inte ha förutfattade meningar.

Man är ju snabb på att ha en förutfattad mening. Att man i förväg tänker ”Jag ser ju att detta är en elefant” men i själva verket så är det ett äppleträd (Pedagog 4)

Pedagogerna har berättat att de i väntan på att delta i intervjun blivit mer medvetna om sin egna roll i deras tolkande av barnens bilder. De har ertappat sig själva i sina tankar hur de har haft en förutfattad mening gällande barnens bilder.

Om det är jag som tokar bilden så är det ju viktigt att tänka på att jag kanske inte ser det på samma sätt som barnet, alltså det som de tänkte. Ytter någon annan kan ju se något annat i bilden också. Så det är viktigt att tänka på när jag tolkar bilden sär det just min bild av vad jag ser utifrån mina erfarenheter (Pedagog 3)

I arbetet med de yngre barnen i förskolan tar pedagog 1 upp hur det blir en annan form av tolkning då bilderna endast kanske föreställer streck och prickar, som sedan utvecklas till cirklar och så småningom huvudfotingar. Hon menar att de är i ett upptäckande av sin bild och att man i detta upptäckandet bekräftar det som de ser sig ta form. Hon menar att det kan vara svårt att som pedagog se att bilden föreställer något och på så sätt svårt att skapa sig en uppfattning.

Jag tycker inte att man så ofta med de yngre barnen faktiskt lägger så mycket tankar kring vad eller hur de målar egentligen. Det handlar mer om att de får måla på sina egna villkor. (Pedagog 1)

5.1.1 En djupare tolkning

Gällande de tolkande aspekterna så tar även några av pedagogerna upp en djupare del av tolkandet av barns bild. De påpekar hur barn ibland kan måla vad pedagogerna anser som "hemska", det kan handla om blod, våld och död. De menar att denna sidan av ett barns tankar och idéer kan få sitt uttryck via bilder. Barnen kan måla något som de har varit med om eller något de har sett men det kan också handla om en dröm. De påpekar hur viktigt det i dessa situationer är att man får en korrekt tolkning av bilden och att de förstår hur barnen tänker och känner.

Ibland uppstår det faktiskt situationer där man förstår att barnen bearbetar en händelse. Då kan man ju tolka det tillsammans med barnet och då så blir det ju en process kring en händelse eller en dröm... Och då kanske påtalar "vad bra att du kan rita eller visa det du har tänkt på eller det du har drömt" och att man då hjälper dem igenom en händelse på det viset... För ibland kommer det ju upp sådana saker som man tänker "gud vad är det här? Vad är det för verklighetsförankring i det här? Är det här något som jag behöver gå vidare med? inte ofta men ibland har det hänt. Då kommer ju den tolkningen med i bilden, vad har för kunskap och möjlighet. (Pedagog 2)

Pedagog 4 tar upp i samband med detta att det är viktigt att då får gräva lite djupare för att få en bättre förståelse för vad det är barnet vill förmedla till dem som pedagoger. Barnen kan ibland i sina bilder ha en djupare bakgrund och tanke till varför de har målat på ett visst specifikt sätt. Att det kanske finns

någoting bakom som står som en sorts förklaring till bilden. Pedagog 3 menar att det som barnen ritat vid dessa tillfällen kan vara något viktigt som de vill uttrycka genom bilden. Det kan handla om något som barnet anser är jobbigt eller till och med traumatiskt. Då är det också viktigt att man som pedagog tar reda på orsaken till detta och ta reda på hur barnet mår och hur det känner. Pedagog 2 tar också upp att hon känner att det finns en viss risk över att tolka dessa bilder, och vad det är som är deras uppgift som pedagoger i denna fråga. Hon tar också upp att om en sådan situation skulle uppstå så får pedagogen rannsaka sig själv över hur man ska hjälpa barnet vidare, och hur man då ska kommunicera med det.

5.2 Pedagogers kommunikation

Kommunikation som aspekt inom bildskapande och tolkning av barns bilder ser de alla som deltagit som mycket viktigt. Det är i denna kommunikation som de faktiskt kan få reda på vad det verkligen är som barnet har målat. Pedagogerna anger att de kan få reda på vad det är som barnen har målat genom att de ställer frågor till dem. Frågor som de då kan ställa är öppna frågor som till exempel ”vad är det du har målat?”, ”hur kommer det sig att du målade det här?”, ”hur tänkte du när du målade det här?”. De poängterar också att man i denna dialog med barnen verkligen lyssnar till vad det är som barnet säger och vad det uttrycker. Pedagog 3 berättar också att hon ibland skriver ner vad det är som barnet har målat och att det på så vis blir en dokumentation.

Önskan är väl att man ska ha en dialog med barnen och innan man säger någonting att man frågar barnen ”vad är det du har målat?” så att de själva kan få presentera sitt konstverk. Att man sedan utefter det kan tolka det. att man frågar barnet vad det har målat för att vara säker på att det inte blir fel (Pedagog 4).

Så beskriver pedagog 4 hur hon genom kommunikationen med barnet försöker att undvika att tolka barnets bild på fel sätt. På liknande vis uttrycker sig även de andra pedagogerna att de förhåller sig i dialogen med barnen för att de ska få en uppfattning av bilden som är så lik barnets egna som möjligt. I dialogen med de yngsta barnen så kan man som pedagog fråga vad de har målat, och att man sedan bekräftar det som de själva har sagt. Pedagog 1 ger ett exempel på detta.

Jag kan ju fråga vad det är som de har målat och då kan de ju kanske säga att de har målat en boll. Då bekräftar jag detta genom att svara dem ”va roligt att du har ritat en boll”. Det är viktigt att de själva känner at det som de

har åstadkommit är bra nog och att de har upplevt en rolig stund (Pedagog 1).

I kommunikationen med barnen gällande deras bild skapas det en dialog om vad bilden kan föreställa, det skapas också en dialog gällande de material som barnen använder sig av. Det kan då handla om penslar, kriter, pennor, olika sorters papper, tejp och lim. Alla dessa material kan vara en del av den bild som barnet skapat.

Ett sådant material kallas inom det sociokulturella perspektivet för fysiska artefakter. Dessa redskap ses som instrument som vi är beroende av, de hjälper oss att göra saker. Som när penseln hjälper oss att sprida färgen på pappret. När detta sker ses det inom detta perspektiv som att redskapen medierar med vårt görande. När vi lärt oss att tygla våra redskap till vår fördel anses vi kunna åstadkomma sådant som tidigare inte varit möjligt (Säljö, 2015).

Pedagog 2 tar även upp en reflektion över den information som man får av barnet i dialogen med dem. Hon har funderingar över vilken vikt det ska läggas vid informationen, och hur man ska kunna urskilja vad som är på riktigt och vad är fantasi. Detta tas upp i sammanhanget gällande de bilder som kan ha ett mer negativt synintryck. Det är detta som hon upplever kan vara en risk med att tolka barnens bilder utan att man riktigt förstår vad de innehåller. Gällande en sådan tolkning kan kommunikationen ses mer som ett värdefullt verktyg som pedagogen kan ta till för att få en inblick i barnets värld om hur de tänker och känner. Pedagogerna anser att det i dessa tillfällen är viktigt att ge barnen tid till att verkligen få uttrycka sig vare sig det sker verbalt eller i bild, att ge barnen den tiden ser de dock inte som en självklarhet.

Pedagog 1 beskriver hur de kan arbeta för att hålla tanken om bilden vid liv genom att hänga upp målningarna på väggen och att vid jämna mellanrum gå tillbaka till dem tillsammans med barnen.

Så det får man ju försöka att uttrycka att det de har åstadkommit är bra genom att till exempel sätta upp bilderna och prata om dem. Att det sitter upp för allas glädje så att de kan återkoppla till den härliga stunden (Pedagog 1).

5.3 Bildskapande på barns villkor

Alla pedagogerna är överens att bildskapande ska vara något som uppfattas som roligt, intressant, bra, lustfyllt och kravlöst. Bildskapandet ska präglas av barnens egna fantasi, och det är ur den fantasin som deras bilder tar form. Pedagog 2 berättar att bildskapande ska vara kravlöst på ett sådant sätt att barnen inte ska känna sig pressade till att behöva måla om de inte har lust. Hon menar på att det ju faktiskt finns de barn som inte vill måla och att de då inte ska

känna att de är ett tvång. Att alla ska mer eller mindre tvingas till att måla bara för att de ska vara delaktiga i en aktivitet anser hon inte är ett förhållningssätt som pedagoger ska använda sig av.

Det är väldigt viktigt att det är barnen som ska göra det för att de vill det. Det är inte så att alla barn ska baka pepparkakor, utan det är bara de som vill göra det. Det är inte så att alla ska göra clementiner med nejlikor utan det är bara de som vill göra det, och det finns någonting för alla. Vill man inte vill hålla på i mer än fem minuter, "fine". Vi försöker ju göra det så att det ska vara roligt och glädjefyllt. Vi har kommit ifrån det här att de måste ha med sig någonting hem och visa upp liksom. De som inte tycker det är roligt, nämen då får de göra något annat som de tycker är roligt. Det känner jag ändå att vi är rätt bra på. De är så många som vill ändå så det räcker och blir över. Man smittas av varandra " Det ser kul ut, jag vill nog prova i alla fall". Men då kommer det från dem själva och då är det en helt annan sak

(Pedagog 2)

Men att alla inte kan hantera de fysiska artefakterna så som papper och penna kanske också skapar konsekvenser inför framtiden när barnen ska börja i skolan och lära sig att skriva. För att bildskapandet ska ske på barnens egna villkor så ska de få måla utefter sin egna fantasi. Pedagog 4 menar att den fantasin präglas av det som finns runtomkring barnen i deras miljö. Barnen blir influerade av det som de ser på tv-n eller i datorspel, tv-spel och nu även appar och spel på telefonen. Då kan det vara till fördel att pedagogerna är medvetna om detta och vad som är innehållet i dessa. Något som pedagogerna tar upp vid flera tillfällen är vikten av att barnen ska känna och uppleva bildskapande som något glädjande och kravlöst. Det är detta som ska utgöra grunden för bildskapandet i förskolan. Pedagogerna är alla måna om att barnen ska få en positiv upplevelse gällande skapandet av bilder. Pedagog 1 beskriver hur hon har gjort vid en uppstart av en bildaktivitet med de yngsta barnen som var på barnens villkor. Aktiviteten gick ut på att det skulle skapas fiskar och krabbor.

Jag började med att ta fram färger som liknar fiskarnas färg, och färg som liknar krabbornas färg. Då fick de ett stort papper och det var tre barn som satt runt varje papper och så fick de först måla fiskarnas färg med en pensel. Vi provade med vattenfärg, och det var också nytt. Sen fick de bara måla och täcka pappret, det blev lite blandning av grått, vitt och lite skimrande lila.

Fiskfärg. Och sen hade vi då krabbfärg, lite mer orange och brunt. Så vi hade fiskpappret och krabbpappret (Pedagog 1).

Genom denna aktivitet fanns det inte några krav och det var ett sätt att ge barnet ett bilduppdrag där förutsättningarna fanns för att de skulle klara det själva utan något stort stöd från pedagogerna. Det fanns heller inga krav på hur bilderna

skulle utformas och därför fanns det heller inte någon hets över bilden. Hon beskriver också att fokus ligger allt som oftast på att barnen också ska få bekanta sig med och upptäcka material, färg och form.

Detta som pedagogerna beskriver kan man koppla till det Lev Vygotskijs begrepp proximal utvecklingszon. Denna beskrivs som en zon där barnen befinner sig i när det de träffar på något de inte klarar på egen hand men som de kan genomföra med stöd av en pedagog. Det är i denna zon som barnen förvärva sig ny kunskap som de kan använda nästa gång som de befinner sig i en liknande situation. De kan då komma att klara uppgiften på egen hand utan pedagogen (Säljö, 2015).

6 DISKUSSION

I detta kapitel redovisar jag min diskussion gällande resultat, metod, vidareforskning och slutsatser. Jag kommer att diskutera det resultat som framkom i studien, jag kommer att kritiskt diskutera studiens metod, jag kommer även att diskutera den vidareforskning som kan vara aktuell och slutligen diskuteras mina slutsatser som jag dragit. Syftet med denna studie är att bidra med kunskap om pedagogers syn på barns bildskapande i förskolan.

6.1 Resultatdiskussion

En aspekt som uppdagades under mina intervjuer som jag själv inte tänkt på innan jag påbörjade min studie var gällande tolkning som ledde djupare. Att man med tolkning som redskap kunde ana om det var något djupare som låg bakom utformandet av barnets bild. Skolverket (2016) skriver om hur barnen ska kunna kommunicera genom att använda estetiska uttrycksformer som till exempel bild. Detta tycker jag är något som de pedagoger jag intervjuat är medvetna om, de beskriver själva hur en bild som barnen målat kan ha en större mening som jag beskriver tidigare i texten (5.1.1). De kan också kommunicera med dem på ett sådant sätt att det skapas en dialog där pedagogerna kan stötta barnen för att de ska kunna förklara vad det är som de har målat. I dessa dialoger kan vi som pedagoger få en exklusiv inblick i hur barnen ser och uppfattar världen så som de förmedlar den via sina bilder. I det sociokulturella perspektivet tas det upp hur barnen i samspel och kommunikation med sin omvärld kan skapa och utveckla bland annat sitt språk, sig själva och deras identiteter. Det är genom denna kommunikation och samspel som barnen kan bli en del i ett socialt sammanhang. Genom detta sociala sammanhang kan barnen och även pedagogerna kommunicera med andra individer och de kan även förvalta ny kunskap.

Pedagog 2 tar upp hur viktigt det är att barnen själva får bestämma om de vill måla eller inte och att inte ”pressar” dem till det. Hon beskriver hur barn som i första skedet inte vill delta i en bildaktivitet, kan stå vid sidan av för att observera vad aktiviteten går ut på. Efter det att de observerat kan barnen ändra sig och vilja delta i aktiviteten. Jag tror att det i dessa fall är viktigt att låta dem observera först och inte ”tvinga” dem till att delta. Barnen kan då ses som att de befinner sig i den *proximala utveklingszonen*. De kanske upplever att de inte klarar uppgiften på egen hand men genom att först observera och också via stöttning av pedagogen kan de komma att ändra denna aktiviteten och utföra aktiviteten (Säljö 2015). Att ha en sådan attityd mot aktiviteter upplever jag kan göra att barnen inte känner någon hets vid det och kan

på så sätt bli mer villiga till att delta. Att låta barnen stå vid sidan och observera, går i enlighet med Lev Vygotskijs sociokulturella perspektiv om att barnen lär i samspel med andra. Lik det som Säljö (2015) tar upp att det är på grund av att vi kan upprätta och upprätthålla *intrasubjektivitet* med andra individer som gör att vi kan lära av varandra. En annan aspekt som pedagog 2 tar upp är att alla inte behöver delta, och att det är för barnen aktiviteterna görs, inte för att de ska producera något som de sedan ska ta med sig hem. Detta kan också tar bort mycket av den eventuella hets som kan finnas kring att barn ska skapa något att visa vårdnadshavarna. Som tidigare nämnt beskriver Änggård (2005) hur barnen strävar mot att skapa ”fina” bilder som är estetiskt tilltalande, och att det krävs en viss motorisk färdighet hos barnen som utvecklas med tid för att kunna skapa bilder. Detta framkommer inte i resultatet av den data som samlades in via intervjuerna. Pedagog 1 menar att även de yngsta barnen kan måla och skapa bilder. Vad är det som säger att de streck och krumelurer som de yngsta barnen ofta målar inte är en bild eller en målning för den delen. Jag tror att alla kan skapa målningar på sitt vis och utefter sina villkor men det kanske inte alltid är lätt för betraktaren att se detta. Det som pedagogerna belyser och som även jag tror är viktigt är att vi uppmuntrar och ger barnen positiv feedback gällande deras bilder, och att skapandet ses som en kravlös aktivitet. På så sätt tror jag att barnen kommer känna att de lyckats och att det som de skapat är bra. Här tar pedagogerna upp hur viktigt de anser att det som barnen skapar inte ska bedömas. De menar att bildaktiviteten ska ses som en kravlös och rolig stund för barnen. Pedagogerna beskriver bildaktiviteten som en form av skapande som sker med mjuk styrning (Bendroth Karlsson, 1998). Bendroth Karlsson (1998) tar upp Ross tanke om bildaktiviteter som även den utgår ifrån att det som barnen skapar i en bildaktivitet inte ska kritiseras. En annan aspekt som fram kommer från Ross är att miljön spelar en kritisk roll, den måste vara lekfull och tillåtande. Detta eftersom att det är Ross tanke att leken och den estetiska verksamheten skapar förutsättningar för varandra (Bendroth Karlsson 1998).

Som Häikiö (2007) beskriver så finns det olika sätt att skapa en dialog på. I resultatet framkom det att pedagogerna kan kommunicera med barnen om deras bild genom att ställa öppna frågor till dem. Pedagogerna kunde prata om bilden tillsammans med barnen och på så sätt skapa en dialog. Jag tror att denna dialog som sker mellan barnet och pedagogen när de utforskar bilden tillsammans är viktig och betydelsefull för barnet som så väl pedagogen. När de upptäcker tillsammans med varandra kan de hitta saker i bilden som kan stärka barnet tilltro till sig själv. Detta kopplar jag till Lev Vygotskijs begrep *proximal utvecklingszon* då barn i sitt samspel med pedagoger och andra barn förvärvar ny kunskap. De kan hitta något som barnet inte tidigare varit medveten om att den kan skapa och detta kan stärka den glädjefyllda känslan

hos barnet. En viktig aspekt gällande kommunikationen som jag tror allt för ofta förloras är att vi pedagoger måste också verkligen lyssna till vad barnen säger. För att kommunikationen ska kunna bli en dialog krävs det att båda parterna turas om att prata och lyssna. Pedagogerna beskriver att de använder sig utav dialogen för att kunna ta reda på om de tolkat och uppfattat barnens bild på rätt sätt. De använder sig då av öppna frågor som barnen kan besvara. För att frågorna ska uppfylla sitt syfte så krävs det även att pedagogerna lyssnar till svaret. Det är viktigt att de lyssnar till hela svaret som barnen ger dem och inte bara delar.

6.2 Metoddiskussion

Valet att använda semistrukturerade kvalitativa intervjuer upplevde jag som ett bra val av metod. Genom intervjuerna fick jag med mig mycket data med värdefullt innehåll om hur pedagogerna tolkar/uppfattar barnens bild och hur de kommunicerar med barnen om deras bild. Jag är tacksam över att jag valde att använda mig av en ljudupptagning, genom den har jag lyckats att gå tillbaka till samtalen och lyssna på dem för att förstå kontexten kring dem. Det har varit till stor hjälp och jag tror att jag har lyckats att bevara essensen av intervjuerna. Jag har också tack vare ljudupptagningen kunnat fokusera på konversationen och inte bara på mina anteckningar under intervjun. Detta tror jag var en bidragande faktor till att samtalen strömmade på så bra som de faktiskt gjorde, och det hela blev mer naturligt. Innan intervjun började var deltagarna lite nervösa över ljudupptagningen men när dialogen tog fart var det som att de glömt att den användes. Även att ha ett frågeformulär (se **bilaga 2**) att följa och att falla tillbaka på underlättade samtalets flöde, de frågor som jag gav deltagarna var öppna frågor som inte gick att svara enbart ja eller nej på. De frågor som jag hade nerskrivna i mitt frågeformulär valde jag att inte delge deltagarna på förhand eftersom jag inte ville att de skulle förbereda sig genom att till exempel studera ämnet. Jag ville att de svar som deltagarna gav inte var förskrivna eller uttänkta på förhand, jag ville veta vad det var som de kom på i stunden. Valet att inte delge pedagogerna frågorna gav mig även en annan synvinkel, hade jag delgivit deltagarna frågorna så hade de kunnat bearbeta dem innan och jag hade kunnat få mer eftertänkta svar som var mer relevanta till studien. Pedagogerna hade då också kunnat läsa in sig själva på ämnet för att de skulle kunna ha en bredare kunskap och en större förståelse för vad jag ville få ut av frågorna. Den eda information som pedagogerna fick på förhand var den som fanns i **bilaga 2**, där kunde läsa vilket syfte jag hade med studien.

Men att hitta deltagare som var villiga att delta och som dessutom hade tid visade sig inte var så lätt. Jag upplevde att detta var den del av arbetet som var svårast. Jag hade från början tänkt att bara intervjua förskollärare, men

eftersom det var så svårt att hitta deltagare som passade min urvalsgrupp fick jag tänka om. Jag fick ändra min urvalsgrupp så att även övriga pedagoger inkluderades i urvalet av deltagare. Jag tror att det hade varit till min fördel om arbetet med studien legat vid en ann tidpunkt på året. När det var dags att genomföra mina intervjuer var det juletid på förskolorna och det var många som var sjuka, så pedagogerna hade det ännu stressigare än vanligt. Detta tror jag var en bidragande faktor till att det var svår att hitta deltagare till mina intervjuer. Ytterligare en tanke som jag hade i början av arbetet med studien var att inte bara undersöka hur pedagogerna tolkar och uppfattar barns bilder, jag ville även undersöka hur barn tolkade andra barns bilder. Detta var en aspekt som jag var nyfiken över och som jag också tror hade givit studien ett större djup. Genom denna synvinkel på studien hade jag kunnat ta reda på vilken betydelse bildskapande även har för barnen och vad de kan få ut av det samspel som så sker. Men tyvärr så uppfattade jag det som att det inte fanns tillräckligt med tid för att utforska denna aspekt på barns tolkningar av andra barns bilder. En annan del som jag hade önskat att det fanns tid för i denna studie är att jag hade kompletterat mina intervjuer med observationer. Jag hade då kunnat se för mig själv hur pedagogerna använt sig av tolkning, de resultat jag samlat från observationerna skulle jag sedan kunna ställa mot de svar som samlats in via intervjuerna för att jämföra dem. Jag hade då kanske kunnat upptäcka en diskurs där pedagogerna säger att de gör på ett visst sätt men som sedan visar sig vara motsägelsefullt utifrån de resultat som observationen givit.

6.3 Slutsats

Utifrån den data som jag samlade in via mina intervjuer kan jag dra slutsatsen att bildskapande anses vara en viktig del i förskolan som ska ses som kravlös och lustfylld. Gällande tolkning av bilder i förskolan drar jag slutsatsen att det är något som pedagoger vid första anblick inte skänkt en så stor tanke. Med tanke på att alla pedagoger som intervjuades hade blivit mer uppmärksamma på sitt egna förhållningssätt gällande tolkning av barns bilder. Detta hade skett under den korta tidsperiod från det att pedagogerna fick informationen om intervjuerna tills dess att de ägde rum. Jag kan också dra den slutsatsen om att kommunikationen utgör en betydande del inom barnens bildskapande. Eftersom att det framkommer i litteraturen hur bakaktiviteten är en social aktivitet och att barnen genom den kan kommunicera på olika sätt.

6.4 Förslag till vidareforskning

Då denna studien har utgått ifrån att ta reda på *hur* pedagogerna tolkar och kommunicerar med barnen, hade det tror jag varit intressant att ta reda på *vilken* betydelse den har. Att ta reda på vilken betydelse tolkande av barns bild och kommunikation med barn om deras bild har för barnens utvecklande och lärande. Detta upplever jag skulle vara en intressant aspekt att forska vidare på för att få en bättre förståelse, och att det hade givit en bättre helhetsbild av om ämnet som sådant.

REFERENSER

- Bendroth Karlsson, M. (1998). *Bildskapande i förskola och skola*. Lund: Studentlitteratur
- Christoffersen, L. & Johannessen, A. (2015). *Forskningsmetoder för lärarstudenter*. Lund: Studentlitteratur
- Emilsson, I.L. (2014). Sandlådan med nya ögon. I A. Löfdal, M. Hjalmarsson & K. Franzén. (Red.). (2014). *Förskollärarens metod och vetenskapsteori*. (s. 81-91). Stockholm: Liber.
- Fejes, A. & Thornberg, R. (2015). Kvalitativ forskning och kvalitativ analys. I A. Fejes & R. Thornberg. (red.). (2014) *Handbok i kvalitativ analys*. (s. 16-41). Stockholm: Liber
- Granberg, A. (2001). *Småbarns bild- och formskapande: lek med former, färger och linjer*. Stockholm: Liber
- Häikiö, T. (2007). *Barns estetiska lärprocesser: Atelierista I förskolan och skolan*. Göteborg: Göteborgs universitet. Hämtad 2018-12-27 från: https://gup.ub.gu.se/v1/asset_data/207079
- Löfdahl, A. (2014). God forskningssed – regelverk och etiska förhållningssätt. I Löfdal, A. Hjalmarsson, M. & Franzén, K. (Red). (2014) *Förskollärarens metod och vetenskapsteori*. (s. 32-43). Stockholm: Liber
- Löfgren, H. (2014). Lärarberättelser från förskolan. I Löfdal, A. Hjalmarsson, M. & Franzén, K. (Red). (2014) *Förskollärarens metod och vetenskapsteori*. (s. 144-156). Stockholm: Liber
- Phillips, D.C. & Soltis, J.F. (2014). *Perspektiv på lärande*. Lund: Studentlitteratur.
- Pramling Samuelsson, I. Asplund Carlsson, M. Olsson, B. Pramling, N. & Wallerstedt, C. (2008). *Konsten att lära barn estetik: en utvecklingspedagogisk studie av barns kunnande inom musik, poesi och dans*. Stockholm: Nordstedts akademiska förlag.
- Roos, C. (2014). Att berätta om små barn – att göra en minietnografisk studie. I Löfdal, A. Hjalmarsson, M. & Franzén, K. (Red). (2014) *Förskollärarens metod och vetenskapsteori*. (s. 46-57). Stockholm: Liber
- Skolverket. (2018). *Läroplan för förskolan. Lpfö 18*. Norstedts Juridik AB.

- Skolverket. (2016). *Läroplan för förskolan Lpfö98*. Stockholm: Skolverket.
- Steinkjer, E. (2006). Små barn förnimmer med mer än ögonen: om toddlare i mötet med konst. I Løkken, G. Haugen, S. & Røthle, M. (Red.), *Småbarnspedagogik: Fenomenologiska och estetiska förhållningssätt* (ss. 206-223). Stockholm: Liber
- Svenska Akademien. (2015). *Estetik*. Hämtad 2018-12-04 från: <https://svenska.se/saol/?sok=estetik&pz=4>
- Svenska Akademien. (2015). *Skapa*. Hämtad 2018-12-05 från: <https://svenska.se/saol/?id=2692921&pz=7>
- Säljö, R. (2011) L. S. Vygotskij – forskare, pedagog och visionär. I Forssell, A. (Red.) (2011). *Boken om pedagogerna*. (6., [omarb.] uppl.) (ss. 153-177). Stockholm: Liber
- Säljö, R. (2015). *Lärande: en introduktion till perspektiv och metaforer*. Malmö: Gleerup
- Thornberg, R. & Forslund Frykedal, K. (2015) Grundad teori. I Fejes & R. Thornberg. (red.). (2014) *Handbok i kvalitativ analys*. (s. 16-41). Stockholm: Liber
- Vetenskapsrådet (2017). *God forskningssed* [Elektronisk resurs]. (Reviderad utgåva). Stockholm: Vetenskapsrådet.
- Änggård, E. (2005). *Bildskapande – en del av förskolebarns kamratkulturer*. Linköpings Universitet. Hämtad 2018-12-02 från: <http://liu.divaportal.org/smash/get/diva2:20796/FULLTEXT01.pdf>
- Änggård, E. (2006). *Förskolebarns bildaktiviteter utmanar vuxenvärlden*. Lidköpings Universitet. Hämtad 2018-12-28 från: <http://muep.mau.se/bitstream/handle/2043/8152/Forskolebarns%20bildaktiviteter.pdf?sequence=3&isAllowed=y>

BILAGOR

Bilaga 1

Förfrågan om att delta i en studie

Hej!

Mitt namn är Louise Baaz, jag studerar till förskollärare på Karlstads universitet och går just nu 6:e terminen. Detta betyder att jag just nu har påbörjat mitt examensarbete som handlar om bildskapande i förskolan. Det syfte som jag har med denna studien är att bidra med mer kunskap om förskollärares tolkning av barns bilder.

För att kunna genomföra min studie skulle jag vilja intervjua er förskollärare på förskolan under vecka 47 och 48. Intervjuerna kommer att handla om era tankar och erfarenheter gällande tolkandet av barnens bilder. Intervjuerna beräknas ta ca 45-60min och jag kommer då att göra en ljudupptagning. Detta gör jag för att öka tillförlitligheten av studien. Det är frivilligt att delta i studien och du som väljer att delta kan när som helst välja att inte längre medverka utan orsak. Det material som jag kommer att samla in under mina intervjuer kommer enbart att användas till min studie. Alla namn på deltagare och även förskolans namn kommer att bytas ut mot fiktiva namn i arbetet. Den insamlade data kommer att förstöras när studien presenteras i ett examensarbete på Karlstads Universitet och publiceras i databasen Diva i ett slutgiltigt format.

Om du har några frågor eller funderingar får du gärna ta kontakt med mig.

Med vänliga hälsningar

Louise Baaz
Tele: 076- 83 91 143
Mail: Louisepersson_96@hotmail.com

Handledare
Cecilia Parsberg
Tele: 054-700 19 97
Mail: cecilia.parsberg@kau.se

Genom underskrift av detta dokument samtycker jag till att medverka i denna studie Jag har skriftligen informerats om studien och samtycker till att delta. Jag är medveten om att mitt deltagande är helt frivilligt och att jag kan avbryta mitt deltagande i studien utan att ange något skäl.

Ort/Datum

.....
Studentens underskrift

.....
Namnförtydligande

.....

Ort/Datum

.....
Deltagarens underskrivet

.....
Namnförtydligande

.....

Bilaga 2

Frågeformulär

Intervjufrågor till förskollärarna på förskolan.

Hur lång yrkeserfarenhet har du?

Vilka åldrar arbetar du med på din avdelning?

1. Hur gör du när du tolkar ett barns bild?
2. Vad anser du är tolkande av bild?
3. Vad har du för tankar gällande tolkandet av ett barns bilder?
4. Hur kommunicerar du med barnet om deras bild?
5. Vad anser du är viktigt att tänka på gällande tolkning av ett barns bild?
6. Vad skulle du vilja utveckla vidare gällande tolkning av barns bilder?
7. Är det något som du skulle vilja tillägga gällande tolkning av barns bilder?